

DE INVAASIE

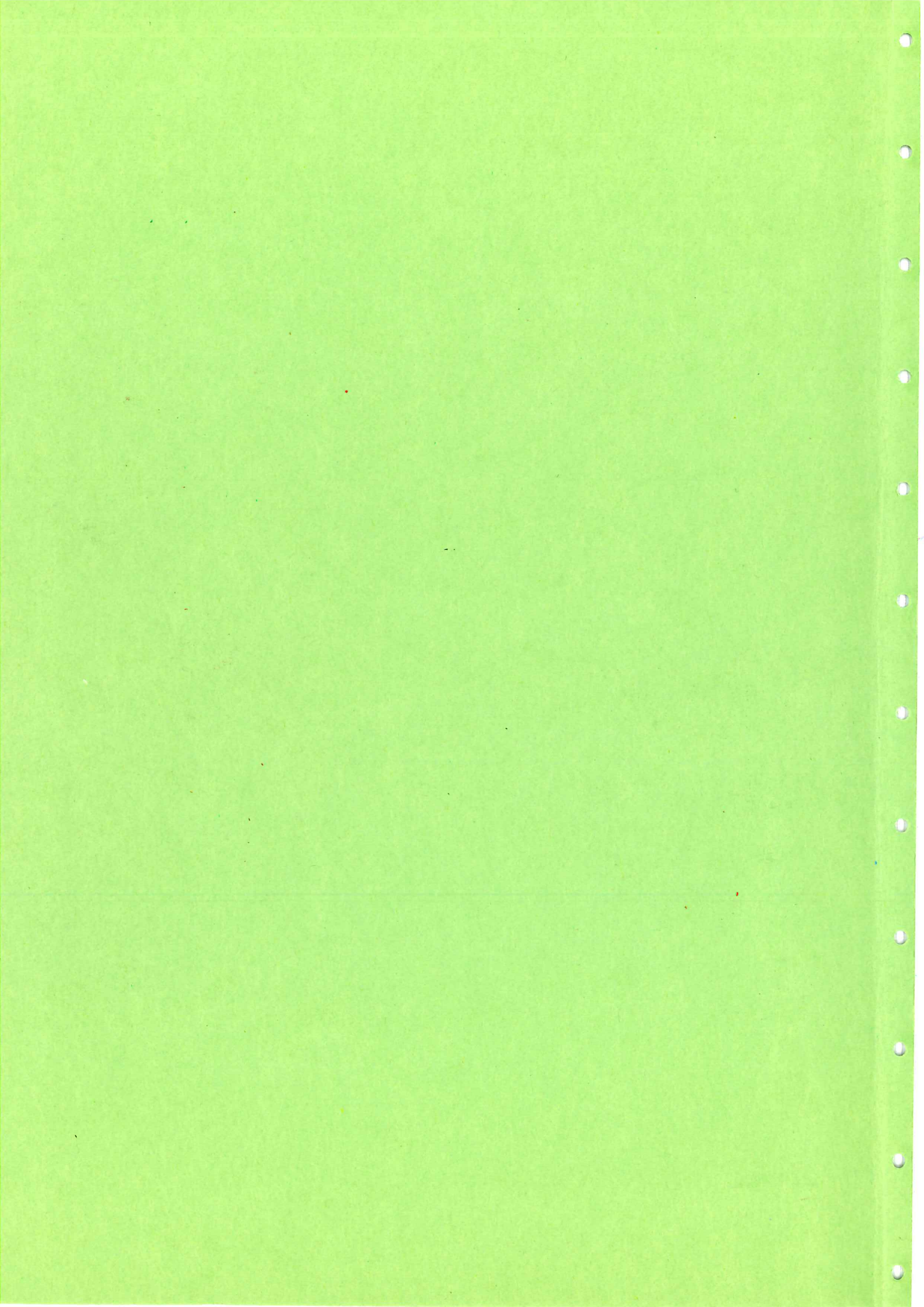
OP VAKANTIE?

Nee, ik heb graag alles bij me als ik een ritje maak.

Nog een weekje geduld...
dan is 't zover...
't wordt wel de moeite !

NR 6
MEI 1992

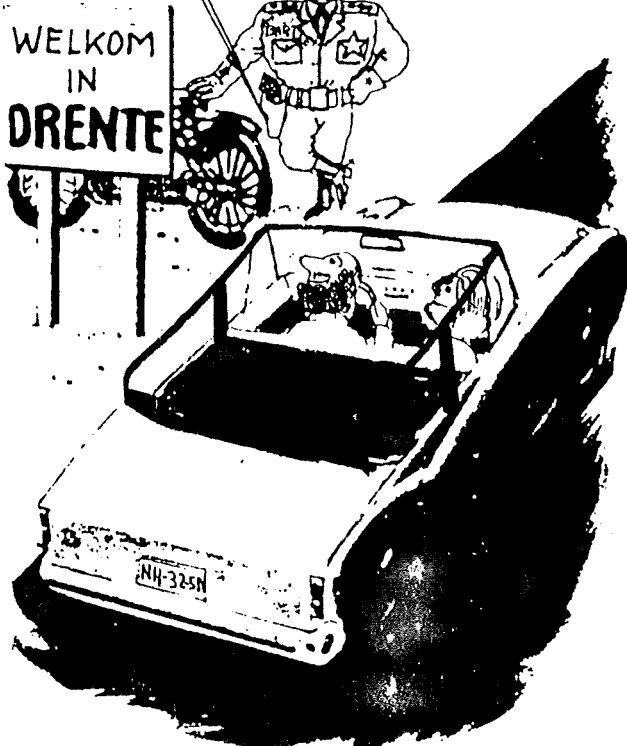
VEEL FRAAI NIEUWS

EEN IJZERSTERK TEAM

Is dit Drente?

Nee, dit is Smörehötegneuteburg. Maar dat paste niet op het bord, dus namen we iets korters.

Moeten wij weer treffen: een stomme provinciaal die geen Nederlands spreekt.

WELKOM
IN
DRENTE

Waren we maar in Hattem gebleven!!

„Er ligt een stadje
aan de IJssel
Al op de grens
van bos en hei ”

HEERJANSDAM/BARENDRECHT
ZATERDAG 16 NOVEMBER 1992

FAMILIEKRONIEK

Naar goede gewoonte wordt de verjaardag van het stamhoofd op gepaste wijze gevierd. Behalve persoonlijke cadeaus wordt namens de hele groep een album overhandigd, dat gerust kan worden beschouwd als een soort familiechroniek. Een album vol persoonlijke noten van kinderen (met uitzondering van één, maar dat verandert misschien nog), kleinkinderen en achterkleinkinderen. Hier kan oma bijzonder trots op zijn! De bijdrage van Hans verdient nadere aandacht. Of hier sprake is van bewust of onbewust plagiaat, met of zonder diepere betekenis, blijft een vraag. In ieder geval schitteren de broeders Berkman weer, de ene door afwezigheid, de andere door een unieke kunstgreep.

ORIENTATIE

Na het verorberen van een of meerdere pannenkoeken (allemaal verschillende, dat wel, en tot grote ergernis van de koekebakker) en een feestelijk toetje, kan John zijn onrust nauwelijks meer onderdrukken. Aangezien hij blijkbaar al weken bezig is geweest met de oriëntatie op een nieuwe plek voor een familievakantie is dit niet verwonderlijk. Zijn zenuwachtige gedrag is hierbij verexcuseerd. In een schitterende map bevindt zich een uitgebreide collectie folders over vakantieoordn die nodig onderzocht moeten worden. De afwezigheid van een aantal familieleden mag niet verhinderen dat de eerste discussies reeds oplaaien. Zal het Drente worden, Overijssel of Gelderland? Deze bestemmingen hebben één ding gemeen: ze bevinden zich in het oosten des lands. Hierover zijn de meningen in ieder geval niet verdeeld. De enige die roet in het eten dreigt te gooien is Nellie. Het is nog maar de vraag of ze mee kan, maar dat neemt niet weg dat ze luidruchtig rebelleert tegen de algemeen heersende opinie door te roepen dat ze geïnteresseerd is in Noord-Holland. Het gegeven dat de meeste stemmen gelden doet ze af met de vraag of wij dan helemaal geen boodschap hebben aan inspraak en medezeggenschap?! Het moet nog maar eens gezegd worden: medezeggenschap wordt niet uit het oog verloren, maar eventuele bezwaren moeten wel tijdig en op eigen

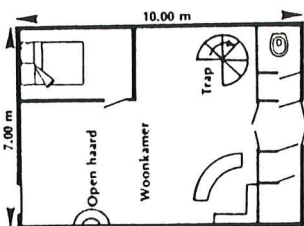
TOPONTMOETING.

Welkom op de Leemkule!

Stelt u zich eens voor: wandelen door uitgestrekte naaldbossen, fietsen langs heidevelden en zandverstuivingen, uitrusten op een cenzaam bankje aan een stil bospad... En dat alles vlakbij en rondom uw comfortabele vakantie-adres: de Leemkule in Hattem. De ligging kan haast niet mooier: midden in een groot natuurgebied in het noordoosten van de Veluwe. En de voorzieningen kunnen haast niet beter: riante, royaal ingerichte bungalows, ruime, her en der tussen de bossen gelegen kampeerweiden, en verder alles wat uw verblijf op de Leemkule tot een onvergetelijke vakantie maakt. U bent welkom!

Type 6 persoons
(steen-/rieten kap)
Woonkamer, keuken met
koelkast, toilet, douche, drie
2 persoons slaapkamers.
Terras met meubilair. Complete
inrichting met o.m.
koffiezetapparaat, geiser en
kleuren t.v.

initiatief geuit worden bij de organisatoren. Nellie's dreigement dat ze de VVV's in Noord-Holland gaat bellen, wordt schouderophalend terzijde gelegd. "Dat had je dan maar eerder moeten doen, je wist in welke richting de plannen gingen." Zo, dat is dat, de eerste hindernis is genomen.

DISCUSSIE

Inmiddels is er een commissie gevormd door Anton, John en Marion. De akela heeft zich tijdens het feest geheel bij toeval (?) geposteerd aan de tafel van genoemde personen, en fluistert tussen de happen door wat te links en te rechts.

Of hier sprake is van indoctrinatie, manipulatie, bemoeizucht of goedbedoelde adviezen laten we maar in het midden. Tenslotte heeft iedere groep een leider

nodig voor het nemen van initiatieven enzo. Waar het om gaat is dit: er wordt weer gewerkt aan een nieuwe familievakantie. Het wachten is op een puzzeltocht, de discussies over de keuze van de uitgezochte bestemming, de te volgen route, de betrouwbaarheidsfactor van de puzzeltochtorganisatie en dito van de vossen tijdens nachtelijke omzwervingen in diepdonkere bossen. Bovendien op de vakantiekrant (ditmaal een coproductie van Kett- en Sieling) en de daarin aangeboden informatie. En vooral of deze al dan niet objectief is, waar en nuttig. Vormt u zich liever zelf een oordeel.

Allemaal goede reis, veel leesgenoegen en tot ziens in Hattem.

OVERDREVEN MOOI GELEGEN BUNGALOWS

ROUTEBESCHRIJVING:

Vanaf Utrecht richting Amersfoort : A28

Bij Amersfoort richting Apeldoorn : A1

Bij knooppunt Beekbergen richting Zwolle : A50

Afslag Heerde: richting Wezep; bij paddestoel 9536 rechtsaf richting De Leemkule.

ZIE BIJGEVOEGDE KAART.

N.B. NIET DE AFSLAG HATTIEM NEMEN WANT DAN IS HET NOGAL ZOEKEN GEBLAZEN.

“Je hebt een duidelijk
doel voor ogen...
dan neem je toch ook
de kortste weg!”

Als men onder folklore het geheel samenvat van oude zeden en gebruiken, volksoverleveringen, sagen en legenden, het bijgeloof en de vooroordelen zoals deze onder het volk leefden en nog ten dele voortleven, dan is ook de Veluwe een schatkamer, al zijn de herinneringen talrijker dan de feiten.

Dauwtrappen of „hemelvaren“

Ook aan de morgendauw werden in oude tijden wonderdadige krachten toegeschreven. Het was gezond en het werkte zuiverend, als men bij het aanbreken van de dag blootsvoets door het natte gras ging wandelen. Daaruit hebben we het dauwtrappen overgehouden. Het gebeurt sinds onheuglijke tijden op Hemelvaartsdag en het werd dan ook wel „hemelvaren“ genoemd. Soms trok men tegen zonsopgang met hele horden naar buiten en als de menigte weer op haar basis was teruggekeerd, werden met de nodige luidruchtigheid de bloemetjes buiten gezet. Al te luidruchtig werden de dauwtrappers van lieverlede ook in het nationale park De Hoge Veluwe waar enige jaren op de Hemelvaartsdag al om 5 uur 's ochtends de hekken opengezet werden. De exodus, liever de invasie, nam echter zulke vormen aan, dat het wild – en de rust – er schade van ondervonden en daarom werd in 1965 een einde gemaakt aan deze mogelijkheid voor matineus bezoek.

eeuw. Ook de 17de eeuw heeft veel bijgedragen: de preekstoel, de koorafscheiding, het doophek en banken.

Het Huis Molecaten ligt 1 km zuidwestelijk van Hattems bebouwde kom. De naam is afgeleid van Molencote, waarbij 'cote' — ook nog terug te vinden in 'kot' — in dit geval een huis of een hoeve bij een molen aanduidde. Tot in het midden van de 14de eeuw kan men de naam in documenten terugvinden. Het huis is voortdurend uitgebreid en toonde tot 1826 een mengeling van bouwstijlen. In dat jaar vond een verbouwing van de gevel in empirestijl plaats. Later is de noordgevel van de pleisterlaag ontdaan, waardoor de stijl beter uitkomt. De deurpartij, zandstenen boogjes en de kroonlijst zijn overblijfsels van een vergroting van het huis in 1646. Hattem beschikt nog over vier hardstenen pompen: een bij de voormalige Dorpspoort uit 1733, een in de Ridderstraat, een in de Achterstraat uit 1735 en een aan de Markt uit 1776. Omdat de stad toen als vesting van geen belang meer was, moet dat grote aantal — er zullen er in latere eeuwen ook nog wel een paar gesloopt zijn — wijzen op de aanwezigheid van vee binnen de wallen. In het begin van de 15de eeuw gaf hertog Willem van Gelre aan de stad de graslanden tussen de Griff en de IJssel, op voorwaarde dat alleen boeren die binnen de stad waren gevestigd op de gemeenschappelijke weide van de Hoenwaard — zo heette dit gebied — hun vee mochten laten grazen. In de winter was dus water nodig voor de dieren binnen Hattems wallen, in de zomer trok het vee naar buiten. Bij ruilverkaveling na de oorlog is dit traditionele recht vervallen.

Hattem bezit nog vele renaissancegeveltjes, vooral in de Kerkstraat, maar het fraaiste voorbeeld, zorgvuldig gerestaureerd, is het huis met erker in de Allers- of Adelaarshoek, dat uit 1626 dateert en bekend staat als het 'Pand der Liefde'

Zorg voor het detail blijkt uit de trane stenen hoeklantaarn aan de raad huisgevel op de Markt.

Hattem

Door zijn ligging aan de IJssel werd ook Hattem lid van de Hanze. Tevens was het een vestingstad, hoewel de verdedigingswerken uit de laatmiddeleeuwse periode na de 16de eeuw zijn verwaarloosd. De grachten zijn er nog wel, evenals een stuk van de stadsmuur. Maar vooral het binnengedeelte van de Dijkpoort, een vierkante, 16de-eeuwse toren met een doorgang, sierlijk door de vier speelse hoektorentjes, vormt een belangrijke bezienswaardigheid in Hattem. Het vroegere Heilige-Geestgasthuis, een stichting uit de 14de eeuw, werd in 1619 in Nederlands renaissancestijl verbouwd en in 1770 nog eens vernieuwd. Het dient nu als raadhuis. In 1625 werd de Waag in gelijke stijl gebouwd. De voormalige Hoofdwacht ernaast, uit 1621, werd door een 19de-eeuwse verbouwing in zijn bouwstijl nogal geschaad. De Ned. hervormde kerk, op het Marktplaatsje, dateert uit de 15de eeuw en heeft een mooi kruisgewelf. Het interieur is belangwekkend vanwege zijn muurschilderingen. Er staat ook een romaans doopvont uit de 12de eeuw. In feite is vele eeuwen aan deze kerk gebouwd: de romaanse, tufstenen toren met carillon dateert uit de 12de eeuw, het schip uit de 15de eeuw, de Mariakapel uit de 16de

Vierde raadsel

*De dorpen heten Garderen of Stroe,
zwellen op zondag is nog steeds taboe,
Men is in het geloof zeer nauwgezet,
praat slechts over de tafelen der wet
of over 't penningske der weduwe,
Hoe heet dit stroeve land? De ...*

Willem Wilmink

Hattem

Hattem, het laatste van het kwartet Noordveluwe stadjes is niet het jongste: de stadsrechten dateren uit het begin van de 14de eeuw. Door de ligging aan de IJssel was het behalve handelsstad (lid van de Hanze) ook vesting. Aan de verdedigingswerken herinneren een gedeelte van de zware muur en de sierlijke Dijkpoort. Het stadscentrum is als het ware een schrijn vol antiek; dat is van toepassing op de oude hardstenen pompen tot aan de hervormde kerk met gewelfschilderingen in het koor en de tientallen eeuwenoude gevels toe. Niet oud maar wel imposant is de klokke walmolen *De Fortuin*, waar al diverse vrijwilligers hun opleiding in het molenaarsvak genoten en geëxamineerd werden.

Oostelijk van het stadje doemen de Veluweheuvels op en wachten de natuurrijdommen van Molecaten en Flip Hul. Het antieke waterradmolentje op Molecaten werd tijdig gerestaureerd. Een zeldzaamheid voor ons land – wij kennen in Gelderland slechts twee andere – is op dit landgoed het Spijker Watervliet. Boven de deur van het oude gebouwtje staat: 'Die sait, Die mait Anno 1640'. Een toepasselijke tekst, want in oorsprong diende zo'n spijker als opslagplaats voor koren.

Jan Voerman sr. mag zonder overdrijving de schilder van Hattem worden genoemd. Prachtig zijn vooral de luisterrijke riviergezichten die hij schilderde en waarvoor de IJssel hem steeds weer nieuwe motieven leverde. De belangrijkste Nederlandse musea bezitten werk van deze grote kunstenaar.

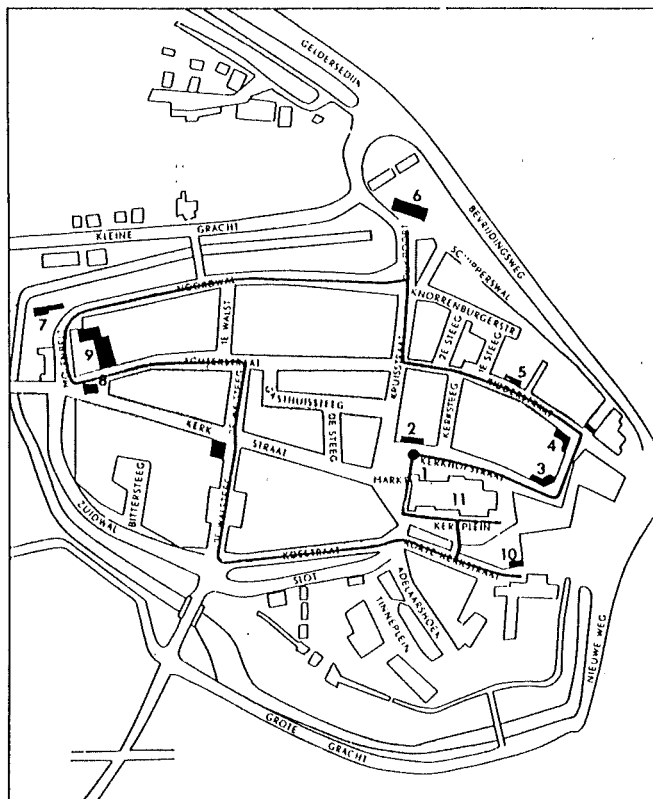

Hattem

Aan de noordostrand van de Veluwe ligt door uiterwaarden gescheiden van de IJssel, het historische stadje Hattem. Dat het in een mooie omgeving ligt, leert ons het Hattemer Stedelijk: 'Er ligt een stadje aan de IJssel, al op de grens van bos en hei'. De voormalige Hanzestad werd al in het jaar 891 voor het eerst genoemd en kreeg in 1299 stadsrechten van de Graaf van Gelre, Reinout I. Een eeuw later werd er gesproken over een versterkte stad en deze versterking bestond uit een gracht, vier landpoorten, een waterpoort en een stadsmuur met verdedigingstorens. Van dit geheel is helaas maar een klein gedeelte over. Dat dit eens een bedrijvig handelsstadje was, bewijst nog wel het marktplein met het renaissance raadhuis, de Waag en de fraaie, gotische kerk. Dit zijn de statige getuigen van een roemrijk verleden. Het mooiste gezicht op het stadje hebt u als u Hattem vanuit het noorden binnenkomt.

Informatie

VVV, Kerksteeg 1, tel. 05206-43014.

Bezienswaardigheden

In de volgorde van de hieronder beschreven bezienswaardigheden kunt u een wandeling door Hattem maken.

Wij beginnen onze wandeling op de Markt met de

1 Ned. Hervormde Kerk

Deze kerk is ten dele 14e eeuws, alleen de toren is al in de 12e eeuw gebouwd en in de 14e eeuw verhoogd. Het gevolg hiervan is dat de toren nu twee bouwstijlen

heeft, een romaanse en een gotische stijl. De fraai opengewerkte torenspits is uit 1611. Bij de ingang bevindt zich het wapen van Hattem. Vermeldenswaard zijn ook het orgel uit de 17e eeuw en de muurschilderingen.

Links van de kerk staat het

2 Stadhuis

uit 1625. Aan de gevel bevindt zich een mooie, oude lantaren. Het raadhuis vormt een geheel met het oude Waaggebouw met renaissancegevel.

3 Daendelshuis.

Dit woonhuis met renaissanceachtergevel is o.a. bewoond geweest door de familie Daendels, bekend uit de patriottentijd van Nederland.

4 Bakkerijmuseum

gevestigd in 'Het Pand van het Warme Land' in de Ridderstraat. Hier wordt op ambachtelijke wijze brood gebakken. Demonstraties broodbakken met de oude, nog op hout gestookte oven. Ook is er een authentieke bakkerswinkel ingericht. Het museum is geopend van mei t/m augustus op woensdag, donderdag en zaterdag. De overige maanden alleen op zaterdag.

Aan uw rechterhand ziet u een mooi gerestaureerd poortje met doorkijkje op de uiterwaarden. Op nr. 2 vindt u het

5 Woonhuis van Ridder Ernst van Bamberch

de man aan wie deze straat zijn naam te danken heeft. Aan het eind van de Kruisstraat ziet u de enig overgebleven poort van de voormalige vesting, de

6 Dijkpoort.

een binnenpoort uit ca. 1400. Even verder stond de buitenpoort. Daar tussenin stonden nog wat huisjes. In de Dijkpoort is het *Museum de Poortwachter* gevestigd. U krijgt er een overzicht van de oorsprong en betekenis van oude brood-, koek- en banketsoorten. Openingsdagen zijn gelijk aan die van het bakkerijmuseum.

U wandelt over de Noordwal. Aan de Molenbelt staat een houten stellingmolen,

7 De Fortuin.

Deze molen dateert uit 1852 en is in 1972 gerestaureerd. Wanneer de wieken draaien kunt u de molen bezichtigen.

8 Stadspomp

op de hoek van de Achterstraat. In de Achterstraat vindt u het

9 Hattems Streekmuseum

gevestigd in een 17e eeuws pand. De collectie heeft betrekking op Hattems verleden. U treft er o.a. klederdichten en oude gereedschappen uit de omgeving aan. Bovendien schilderijen van de Hattemse schilder Jan Voerman. Geopend op maandag t/m vrijdag. Tijdens tentoonstellingen kunt u er ook op zaterdag terecht.

Naast het Streekmuseum, op nr. 46, is het *Anton Pieck Museum*. In dit nieuwe museum wordt het werk van deze bekende tekenaar geëxposeerd. Openingsdagen zijn gelijk aan die van het Streekmuseum. In de Achterstraat treft u tal van huizen aan die herinneren aan oude boerderijen, b.v. op nr. 38. Via de 2e en 3e Walsteeg slaat u linksaf de Koestraat in. In het verlengde van deze straat ligt de Korte Kerkstraat waaraan gerestaureerde panden staan. Wij noemen het vroegere

10 Pastoorshuis de Oude Wheeme

genaamd, aan het eind van deze straat. Halverwege de straat is een oud poortje met doorgang naar het Kerkplein. Wanneer u rechts voor de kerk langsloopt ziet u nog een

11 Stadspomp,

de vroegere watervoorziening van Hattem. Linksaf gaande komt u weer bij uw vertrekpunt terug, de Markt.

Overige bezienswaardigheden**Huis Molecaten**

Een havezate, omringd door een molenvijver, ten zuidwesten van Hattem. Oorspronkelijk 15e-16e eeuws, verbouwd en vergroot in de 17e en 19e eeuw. Niet van binnen te bezichtigen.

Spijker Watervlied

in het bos van Molecaten. Klein bakstenen gebouw uit de 17e eeuw met bijzondere Gelderse topgevels. Nieuwe vleugel in 18e eeuwse stijl. De 'Spijker' is eigenlijk een voorraadschuur, die later omgebouwd is tot adellijk landhuis. Niet te bezichtigen.

Wandelen

in het landgoed Molecaten, ten zuidwesten van Hattem. Bos- en heidegebied dat vrij toegankelijk is voor wandelaars en fietsers.

Apeldoorn

Als een spin in zijn web vormt Apeldoorn het hart van een reeks belangrijke verkeerswegen die de afstand moeten overbruggen tussen de verschillende delen van ons land. De afstand naar de groene dreven rondom deze omvangrijke gemeente is nooit groot. Met de Koninklijke Houtvesterij aan de noordzijde en de Nationale Parken de Hoge Veluwe en de Veluwezoom aan de zuidkant kan Apeldoorn zich tot een van de oudste vakantieplaatsen van ons land rekenen. En in het oosten lokt de IJssel en het Overijsselse land.

Dat Apeldoorn in een aantrekkelijke omgeving ligt, bewijst temeer het feit dat het paleis Het Loo aanvankelijk het zomerverblijf was van het Oranjehuis. Stadhouder Willem III gaf in 1685 opdracht tot de bouw van dit buitenverblijf en koningin Wilhelmina resideerde er tot haar troonsafstand in 1948.

De voorname sfeer van vroeger, toen de welgestelden hier in hun villa's en landhuisjes van hun vakantierust kwamen genieten, is veranderd in vakantieplezier voor duizenden, die in hotels, pensions, kampeerterrinen en recreatieoord worden opgevangen. Attractieparken als het amusementspark Kon. Julianatoren en de Apenheul in het natuurpark Berg en Bos proberen jong en oud bezig te houden. Voorts noemen wij het Rijksmuseum Paleis Het Loo waar een collectie oude automobielen en rijtuigen van de Koninklijke familie tentoongesteld wordt. En in de zomermaanden wordt er een spoorwegverbinding naar Dieren onderhouden met een authentieke stoomtrein. Dit zijn enkele van de vele voorzieningen die u rondom Apeldoorn aantreft. Apeldoorn zelf huisvest een gezellig winkelcentrum. In onderstaand overzicht zetten wij de bezienswaardigheden voor u op een rijtje.

Informatie

ANWB, Loolaan 35, tel. 055-213710.
VVV, Stationsplein 6, tel. 055-788421.

Natuurpark Apenheul in het park Berg en Bos aan de J.C. Wilsaan 21. In dit 250 ha grote natuurpark leven meer dan 200 apen op een zo natuurlijk mogelijke wijze, d.w.z. dat ze vrij rondscharrelen tussen de bezoekers. Dagelijks geopend van april t/m oktober, in november en maart uitsluitend op zondag. Van december t/m februari gesloten.

Kristalbad, Felualaan 29, is een openluchtzwembad met diverse attracties, zoals kanovaren, trampolinespringen en midgetgolven. Dagelijks geopend van medio mei tot medio september.

Kon. Julianatoren aan de Amersfoortseweg 35, is een speeltuin met een achtbaan, doolhof, glazen dwaaltuin, spookhuis, druipsteengrot, botsautootjes, lachspiegels, etc. Dagelijks geopend van Pasen t/m september.

Kinderboerderij Park Malkenschoten, Arnhemseweg 355, met speeltuin, vijver met waterfietsen, tennisbaan, hertenpark en voliëres. Dagelijks geopend maar in de periode november t/m februari tijdens de weekends gesloten.

Julianatoren en het **Rijksmuseum Paleis Het Loo**, waar een collectie oude automobielen, rijtuigen en een deel van de inboedel van het Oranjehuis tentoongesteld wordt.

Stoom- en paardekracht.

Even terug naar de 19e eeuw en haar gezapig tempo. Trein hobbyisten zullen met verering voor de oude techniek graag een ritje met de *Veluwsche Stoomtrein* maken, die overigens bij vrijwel iedereen, jong en oud, populair is. De trein rijdt in de zomermaanden tussen Apeldoorn en Dieren. De mogelijkheid bestaat om in Laag-Soeren op een huifkar over te stappen. Deze huifkartocht voert door de Onzalige Bossen en onderweg wordt nog het een en ander georganiseerd. De stoomtrein brengt u weer in Apeldoorn terug. Inl. en reserveringen bij de VVV.

De Veluwe vanuit de lucht.

Vanuit zo'n klein, éénmotorig Cessna-vliegtuig ziet het Veluwe landschap er weer totaal anders uit. Dit vliegtochtje duurt ca. 15 minuten en na de vlucht ontvangt u een luchtdoop-certificaat. Inl. vliegveld Teuge (tussen Apeldoorn en Deventer), tel. 05763-777.

Anton Pieck Museum

Opgericht 1984, uitgebreid in 1991.

Anton Pieck, 1895-1987, is onbetwist de populairste tekenaar van onze eeuw. Sinds de jaren twintig heeft hij deze vooraanstaande plaats ingenomen en in de loop van de jaren heeft hij die positie alleen maar versterkt.

Anton Pieck heeft zich op talrijke gebieden bewogen. Iedereen kent wel zijn kalenders, illustraties, geboorte- en nieuwjaarskaarten. Maar hij was ook een gevlerd graficus: zijn etsen en houtsneden ondervinden grote waardering in de kunstwereld en bij het grote publiek. Zijn virtueuze reistekeningen zijn ongeëvenaard. Dat hij ook tientallen fraaie olieverschilderijen heeft gemaakt is minder bekend.

Het *Anton Pieck Museum* biedt een prachtig en boeiend overzicht van het zeer gevarieerde werk van deze beroemde Nederlander. Op zijn tafel ligt de tekening waaraan hij tot zijn overlijden heeft gewerkt, in de kelder staat de imposante pers waarop hij altijd eigenhandig zijn etsen afdruckte. Een klankbeeld geeft een indruk van de bescheiden en sympathieke kunstenaar. Elk jaar bezoeken tienduizenden deze romantische schatkamer die ook voor rolstoelgebruikers toegankelijk is.

Openingstijden
Streekmuseum/Voermanhuis
en het Anton Pieckmuseum:

Dinsdag t/m zaterdag 10.00-17.00 uur.
Van 13 mei t/m 14 oktober ook op maandag geopend.
2e Paasdag, 2e Pinksterdag, 2e Kerstdag en Hemelvaartsdag geopend.
Op koninginndag gesloten.

Gewijzigde openingstijden
m.i.v. november 1992.

Toegangsbewijzen:
Volwassenen f 4,-
Kinderen 6 t/m 15 jaar, CPJ 65+, groepen vanaf 15 personen op afspraak f 3,-

Achterstraat 46-48
8051 GC Hattem
05206-42192

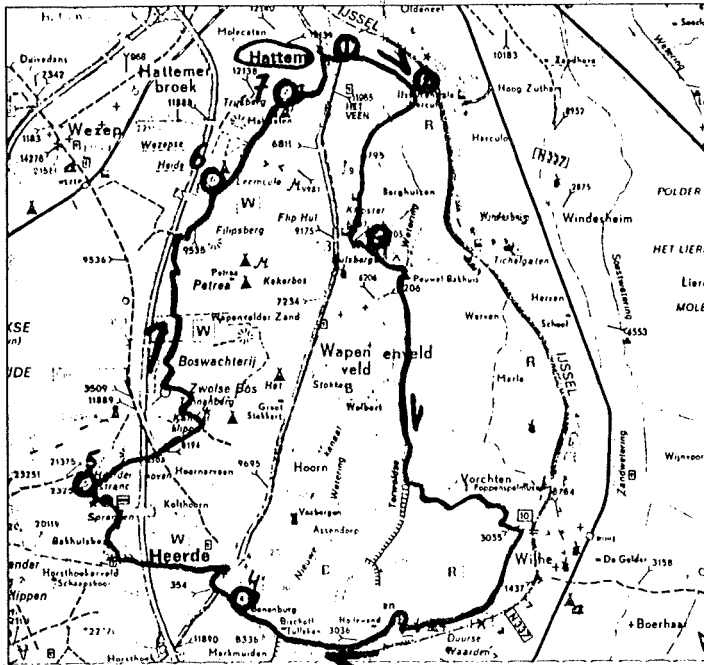
Deze tocht combineert de charmes van de open vlakte van de IJsselvallei met die van de beslotenheid van de Veluwe bossen. Van oost naar west komt u door drie verschillende landschappen: (1) de oeverwallen en uitverwaarden van het rivierkleinlandschap [R], met rustieke dorpjes als Vorchten en Veessen; (2) het natte broekland [B] doorsneden door weteringen die het overtollige water afvoeren; (3) de stuwwal [W] van de oostelijke Veluwe met afwisselend grind-, zand- en leemlagen. Het leem was een geliefd bouw materiaal. De Leemkule lets ten zuiden van Hattem getuigt daar nog van.

Waar u langs komt

De route start in Hattem bij bushalte Centrum [1]. Dit stadje met z'n fraaie stadsmuur, nauwe steegjes, oude stadspompen en leuke geveltjes ademt de sfeer van Anton Pieck, wiens museum het herbergt. De wijde vlakte buiten de stad is de *Hoenaard* [2], vroeger de gemeenschappelijke weidegrond van de stadsboerderijen van Hattem. U kruist de Veluwe Wetering en volgt daarna een tijdlang het Apeldoorns kanaal, daterend van omstreeks 1828. Het verbond Apeldoorn met de IJssel en de Zuiderzee en was een belangrijke stimulans voor de industrie. Nu nog liggen er verschillende fabrieken. Het kanaal is echter voor de scheepvaart gesloten want het was niet meer rendabel.

Bij het bos van het verdwenen klooster *Hulsbergen* [3] slaat u rechtsaf en komt op de *Veluwe bandijk* [X], die het hier zwaar te verduren heeft gehad getuige de kolken die als littekens van dijkdoorbraken achterbleven. Het natte broekland [B] ontvangt veel kwelwater van de hoger gelegen stuwwal van de Veluwe. Vroeger was het een groot moerasbos. De ontginning en waterbeheersing via de vele weteringen was grotendeels het monnikenwerk van het nabijgelegen klooster in de 15e en 16e eeuw.

De inwoners van deze streek heten in het plaatselijk dialect naar de landschappen waarin ze wonen: zandhazen, broekmannechies en kleiklonen. De laatste vindt men in Vorchten en Veessen, gelegen op de oeverwallen van het rivierkleinlandschap [R].

Wonen op deze vruchtbare grond hield wel het risico van overstroming in. Vandaar dat verschillende oude boerderijen op kunstmatig opgeworpen hoogten zijn gebouwd. Veessen ligt aan een meander in de IJssel die de naam 'Ongemak' draagt. Zeilschepen hadden vaak grote moeite om door die bocht te varen, vooral bij westenwind. Zij moesten dan getrokken worden door paarden, wat voor de Veessenaren een goede bijverdienste was.

De zandhuizen van Heerde hadden het goed bekeken. Gelegen op de rand van de stuwwal [W] profiteerden ze van zowel de hoger gelegen droge heidegronden (schapen) als van de lager gelegen natte broeklanden (hooi- en weiland), terwijl rondom Heerde zelf de vruchtbare enkgonden (akkers) lagen. Ook de adel waardeerde deze streek. Vlak voor Heerde ligt aan de Grift het landgoed *Bonenburg* [4] met z'n charmante theekoepeltje.

Voor de aanleg van de ASO waren enorme hoeveelheden zand en grind nodig, die haalde men uit de nabij gelegen stuwwal. Zo ontstond de recreatieplas het *Heerdenstaud* [5] met een oppervlakte van circa 20 ha. Het is een moderne versie van de wat verderop gelegen eeuwenoude *Leemkule* [6], waar men vroeger leem haalde ten behoeve van de wegen- en huizenbouw. Gaat u tenslotte bij herberg *Molecaten* [7] even kijken naar de watermolen achter het restaurant. Die werd reeds in 1597 genoemd en was de op een na oudste papiermolen van de Veluwe. Dicht bij ligt Huize *Molecaten*, vroeger een 'havezate' met 'beerlijke rechten' zoals jachtrecht, tiendrecht en maalrecht. Het huidige landhuis stamt uit 1826 en is niet te bezichtigen.

Dijkhuysjes langs de Veluwe bandijk, tegenover het gemaal *Pouwel Bakhuis* bij *Wapenveld*

'Het Warme Land'
Nederlands Bakkerij Museum.

- Bakdemonstraties in het 18e eeuwse bakkerijtje (woensdag en zaterdag)
- Krakelingenwedstrijd voor groepen
- Wisselende exposities
- Koekvergulden en vlammenkoeken
- Bijzondere maaltijden
- Consumpties in Opoe's gelagkamer
- Nieuw: middeleeuwse expositie

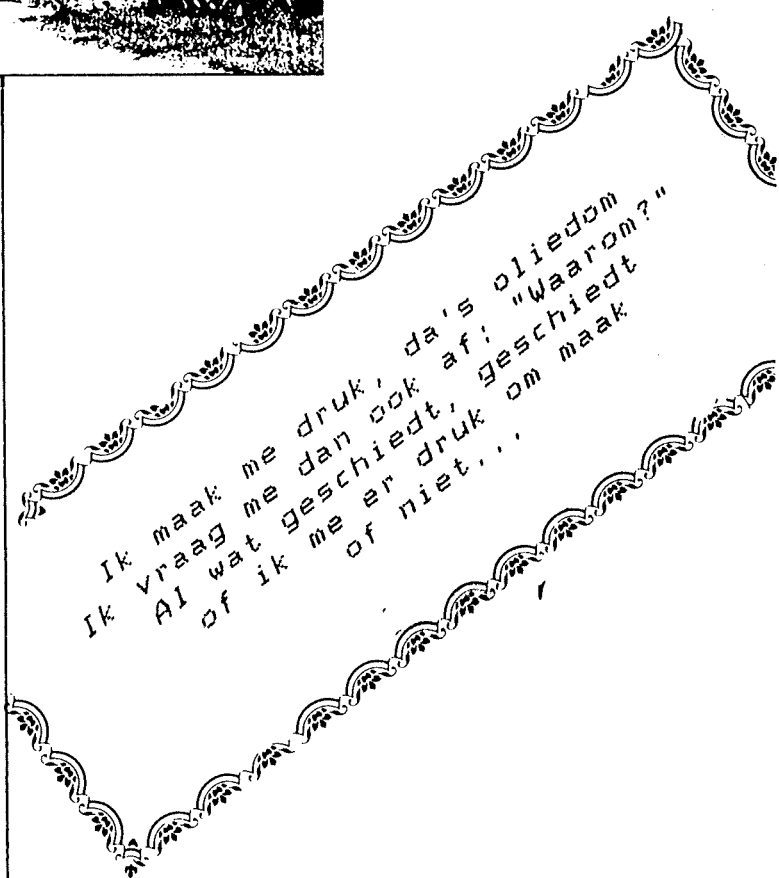
Openingstijden:

Mei t/m september,
dinsdag t/m/ zaterdag, 10.00-17.00 uur.
Oktober t/m/ april,
woensdag en zaterdag, 10.00-17.00 uur.
Januari en februari gesloten.
Gesloten op zon- en feestdagen,
uitgezonderd 2e Paasdag, Hemelvaartsdag,
2e Pinksterdag en 2e Kerstdag.

'Het Warme Land'
Nederlands Bakkerijmuseum
Kerkhofstraat 13
8051 GG Hattem
05206-41715

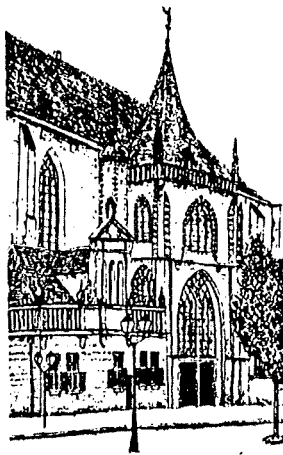

Toegangsbewijzen:
Voor volwassenen f 4,-
Kinderen 4 tot 14 jr. f 2,50
Voor groepen gereduceerde tarieven.
Museumjaarkaart

Een wandeling door Zwolle

Uit opgravingen is gebleken dat er in de 9^e eeuw al mensen woonden op de plaats waar zich thans Zwolle bevindt. De nederzetting werd gesticht op een zandheuvelrug te midden van een moerassig landschap. De plek (bij de tegenwoordige Grote Kerk en de Sassenstraat) bleef droog wanneer IJssel, Vecht en Zwartewater buiten hun oevers traden.

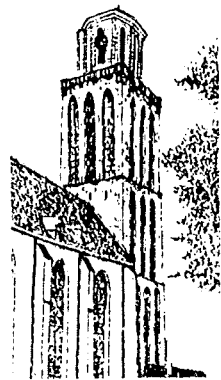
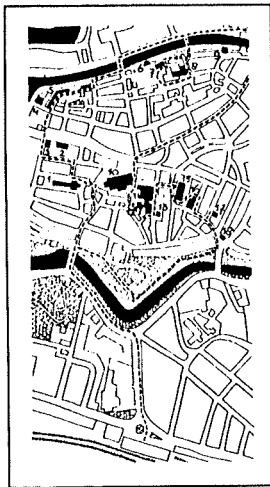

Grote of Sint Michaëlskerk en Hoofdwacht

Het was oorspronkelijk een boerengemeenschap. Doordat het toenmalige Zwolle op het kruispunt van de geleidelijk toenemende handelsroutes kwam te liggen, begonnen kooplieden en ambachtslieden zich er blijvend te vestigen. Zwolle kreeg

in 1230 stadsrechten en in 1265 marktrecht, waardoor de handel met Dordrecht, steden in Vlaanderen en het Noordduitse gebied zich verder kon ontwikkelen. In 1308 werd Zwolle door belediging van de IJssel van deze rivier afgesloten. Door gebruik te maken van de Vecht en het Zwartewater kon de stad haar handelspositie toch handhaven.

Zoals bij veel andere tot bloei komende steden werd ook de toenemende macht van Zwolle door de ridderschap met argwaan opgedragen. Naar aanleiding van een conflict over grondverdeling stak Roderick van Voorst met zijn manschappen op 13 juli 1324 de voornamelijk uit houten huizen bestaande stad in brand. De stad werd snel hersteld en handel en bedrijvigheid keerden weer terug. De grootste bloeitijd beleefde Zwolle in de tweede helft van de 14^e en de eerste helft van de 15^e eeuw. Van deze tijd dateren o.a. Grote

Onze-Lieve-Vrouwe-ten-Hemelopnemingskerk

nieuw, door invoering van het continentale stelsel. Ook na de Franse tijd heeft Zwolle moeite om zijn oude positie kunnen herwinnen. Zwolle had, sinds het in 1802 de hoofdstad van de provincie Overijssel werd, voornamelijk een administratieve functie, terwijl het in de loop de's tijds steeds belangrijker werd als regionaal centrum.

Kerk, Broerenkerk en Sassenpoort. In 1407 werd de stad officieel lid van de Hanze, waar bij steden uit Noord-Duitsland, Vlaanderen en Noord-Frankrijk waren aangesloten.

De Tachtigjarige Oorlog maakte een einde aan de bloeiperiode. In de 17^e eeuw begon de handelspositie van de stad zich weer te herstellen, voornamelijk als doorvoercentrum tussen Holland en Duitsland. In de Franse tijd verdween de welvaart opnieuw, door invoering van het continentale stelsel.

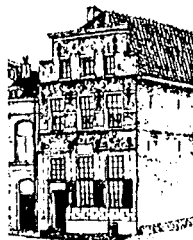
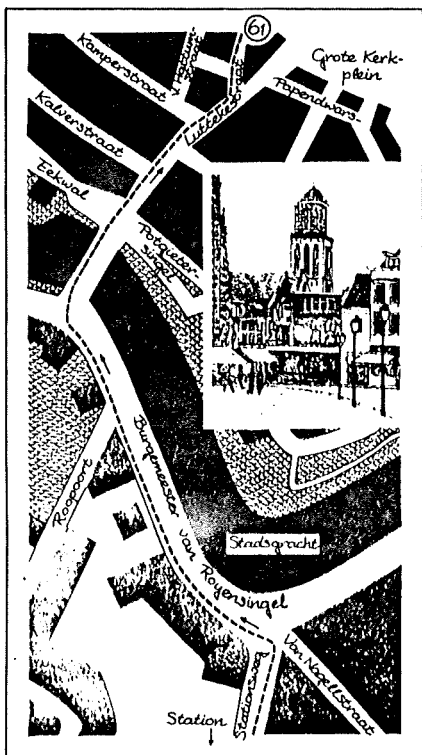
Provinciaal Overijssels Museum

1

2

3

VERVELING UITGESLOTEN

Vrouwenhus

Op de Ossermarkt staat de Onze-Lieve-Vrouwe-ten-Hemelopnemingskerk (1). Deze eenbeukige kruiskerk werd gebouwd in 1160-1164 op de plaats van een in 1399 gewijde kapel. In 1477 werd er een tweede stuk op de toren geplaatst. De huidige karakteristieke vorm is van later datum. In 1827 werd begonnen met het herstel van de in 1815 door de bliksem getroffen toren. Het lage koepeldak werd in 1828 geplaatst en bezorgde hen de naam 'Peperbus'. In de Voorstraat zien we rechts van ons de achter-

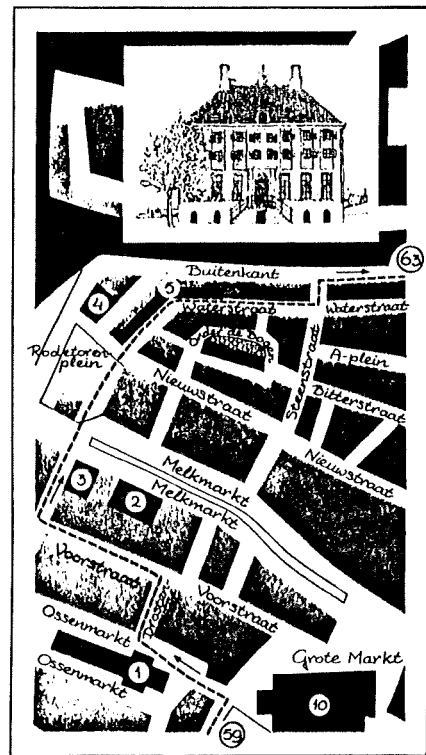

Stadsmuur

Winddragerstoren

gevel van het Provinciaal Overijssels Museum (2), dat hier in 1995 werd ondergebracht. Dit gebouw uit 1540 diende als Stadhouderskerk en stond toen met de voorgevel naar de Voorstraat. Bij een verbouwing in 1741 werd de achtergevel aan de

4

5

6

Librije

Melkmarkt tot voor gevel verbouwd. In het museum is een aantal stijfkamers te bezichtigen, terwijl zich in de 16^e-eeuwse kelder een archeologische verzameling bevindt.

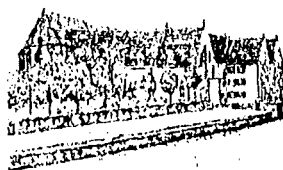
Op de hoek van de Korte Kamperstraat en de Melkmarkt staat het Vrouwenhuis (3) Aleida Graze vermaakte dit 17^e-eeuwse huis in 1742 als tehuis voor bejaarde vrouwen.

Op het Rodetorenplein bevindt zich het Hepmanshuis (4), oorspronkelijk een handelshuis uit het midden van de 17^e eeuw.

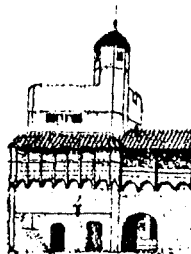
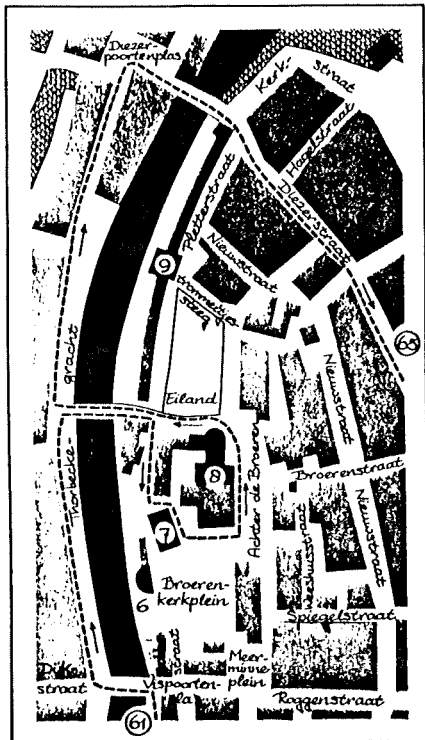
In de Waterstraat bevindt zich een gerestaureerd deel van de Stadsmuur (5). Deze dateert van omstreeks de 13^e en 14^e eeuw. Via de Steenstraat komen we bij de Buitenkant, waar zich in de gerestaureerde muur nog enkele

restanten van de Steenpoort bevinden, een van de oorspronkelijke binnenpoorten.

Zwolle bezat vroeger drie buitenpoorten, de Kamper-, Sassen- en

Broerenkerk en Broerenklooster.

Pelstertoren

het Broerenklooster en de Broerenkerk (8). Het Broerenklooster werd in 1465 gesticht. Met de bouw van de Broerenkerk werd in 1511 begonnen en in 1512 werd deze kerk gewijd. Nadat de dominicanen in 1580 uit de stad waren verdreven, werd de kloosterkerk in 1610 door de hervormden in gebruik genomen. Van het klooster zijn de Librije (7), de vroegere kloosterbibliotheek en een gebouw dat aan de kerk zit vastgebouwd, met daarbinnen een kloostergang rondom een hof, overgebleven.

Grote kerk

Diezerpoort, en vijf binnenpoorten, de Rodetoren, Steen- en Vispoort en de Binnen-Deizer- en Binnen-Sassenpoort. Vanaf de Thorbeckegracht zien we rechts van ons de Winddragerstoren (6), vroeger gebruikt door het gilde der winddragers.

Over de brug komen we aan bij het kloostercomplex van de dominicanermonniken,

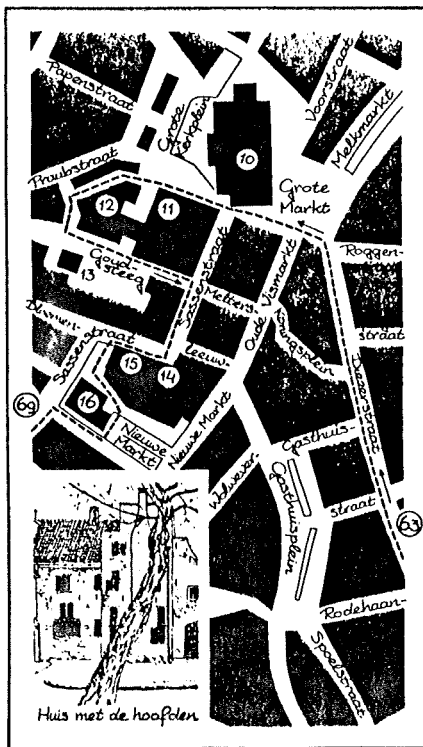
Terug op de Thorbeckegracht zien we rechts van ons, aan de overzijde van de Stadsgracht de Pelstertoren en Pelserpoort (3), vermoedelijk eens de vergaderplaats van het pelsmakersgilde.

Via de Diezerstraat berei-

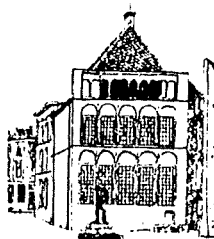
7

8

9

Huis met de hoofden

Raadhuis

ken we de Grote Markt.

De Hoofdwacht, tegen de Grote Kerk aangebouwd, dateert van 1615 en was de zetel van de burger- en garnizoenswacht.

De Grote of Sint-Michaëlskerk (10) was in de Middeleeuwen de enige parochiekerk. De oorspronkelijke romaanse kerk dateert van ca. 1040. Omstreeks

1570 was er sprake van de bouw van een nieuwe kerk; in 1406 begon men met de bouw van een nieuwe kerktoren, die in 1445 was voltooid. In de loop des tijds is de toren driemaal door de bliksem getroffen en in 1683

Wheeme

is hij na instorting gesloopt.

Na een beeldenmen de hervorm-

ing gesloopt, storm (1800) naden de kerk in gebruik en met uitzondering van de jaren 1672-1674 is het een hervormde kerk gebleven.

Het oude Stadhuis (11) aan de Sassenstraat heeft een gevel uit 1821, maar bestaat in werkelijkheid uit

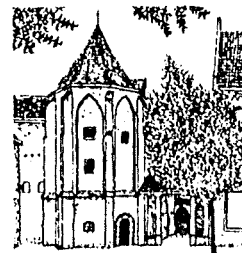
11

drie middeleeuwse gebouwen, waarvan dat op de hoek het eigenlijke Raadhuis was. Het oude Raadhuis dateert van 1448 en vertoont in de achtergevel en in het interieur nog de gotische bouwstijl.

De Wheeme (12), een voormalige pastorie, werd gebouwd in 1490. Het gebouw maakt nu deel uit van het stadhuiscomplex uit 1976.

Aan de Goudsteeg staat het Huis met de Hoofden (13), een gotisch woonhuis uit de 15^e eeuw. De merkwaardige gevels van het liibbecktype wijzen erop dat de stad al in de 15^e eeuw contacten had met deze Noordduitse Hanzestad.

Op Sassenstraat nr. 33 staat het Karel V-huis (14). In de geveltop bevindt zich boven een medaillon met een afbeelding van Karel V het jaartal 1571. Waar-

Bethlehemskerk

Karel V-huis

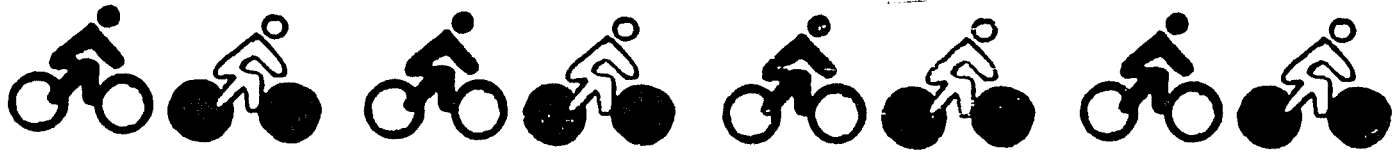
schijnlijk is het huis echter al in of vóór 1555 gebouwd.

De Bethlehemskerk (15), een tweebeukige gotische hallenkerk, en het Refter of Reventer (16) zijn de enige overblijfselen van het Klooster Bethlehem. Dit klooster van de augustijner kloosters werd in 1309 gesticht. Na de

1309 gesticht. Na de

10

12

DE PUZZELTOCHT

EEN VRIENDELIJK, DOCH **DRINGEND** VERZOEK!!

Aangezien de route van de puzzeltocht ook in de buurt van de vakantiehuisjes ligt, verzoeken wij deze fietsgraage familie zich in te houden, en te wachten met fietsen tot de tweede dag waar wij deze puzzeltocht gepland hebben.

namens de uitzetters Kees & John BEDAAAANKT.....

GROEPSINDELING

Groep 1	Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5
Bert	Dick	Anton	Jan	Jan-Bernhard
Els	Ineke	Carla	Daan	Corrie
Max	Pa	Jac.	Annemiek	Hans
Marion	Lennert	Margriet	Ma	Lidy
Joel	Bertje	Nel	Dorine	Leroy
		Felix	Danny	

HET VERSLAG.....

De voetbalwedstijd

Deze wedstrijd gaat over De Leemkule Rangers.

Ze speelen tegen Inter Milaan.

De opstelling van de Rangers is: 1. Leroy patty 2. Bert Berkman 3. Joel Patty 4. Kees Ketting 5. Daan Patty 6. John Sieling 7. Anton Ketting 8. (senior) Bert Berkman 9. Jan Bernard Ketting 10. Max Herlaar 11. Jan Berkman.

Die van Inter is denk ik al bekend.

De oefenwedstrijden van de Rangers zijn goed verlopen.

Die van Inter helemaal!

De Rangers wonnen van Lyon (4-1) Benfica (3-2) en Tottenham Hotspur (3-1) ze verloren van AS Monaco (4-2) en van Sheffield Wednesday (3-0).

De scheidsrechter van Inter Milaan- Leemkule Rangers is Jach Taylor.

Het fluitsingjaal over 1 minuut!

10,9,8,7,6,5,4,3,2,1,0! prrrt de wedstrijd is begonnen!

De aftrap is een sukses voor Inter.

Maar de bal wordt opgescheept door Jan Bernard.

De bal komt bij Max en die geeft me een knal oe! maar voorlangg

Zenga trapt hard uit, de bal komt bij Vialli en schiet, Leroy redt.

Een goede corner op het hoofd van Barosi, Leroy mist Joel redt!

Max probeert weg te gaan maar onderscheept en. . .GOAL!! 1-0!

Een mooi doelpunt van Roberto Bagio, 1-0 Inter.

Maar de Rangers geven niet op voor het KAMPIOENSCHAP!!

De Rangers moeten ook niet opgeven.

Maar Bertje is weer in de aanval, geeft de bal aan Kees en schiet in de handen van Zenga.

Op de klok nog 2 minuten speeltijd .

Daar maken de italiaanen gebruik van ... 2-0, Vialli!

Rust voorbij , aftrap Rangers en we beginnen weer.

Ongeveer 15 minuten later heeft Daan de bal en....knalt de bal in de lange hoek 2-1!

In de 30e minuut gebeurde een wonder, Anton heeft de bal en ramt de bal in de netten achter Zenga 2-2!

Nog 1 minuut te gaan, Bagio oei oei hij speelt iedereen uit en schiet met puur geluk (voor de Rangers) op de paal.

Verlenging, met een kwartier speel tijd, .

10e minuut op de lat geschoten door Klinnsman.

Laatste minuut: heeft Max de bal en....schiet hem er in 3-2!

En Jach Taylor fluit af DE BEKER IS VOOR ONS!!!.

Maar bij Inter niets getreurd want dit was de 13e keer dat en ze zijn 12 keer kampioen geweest.

Claudia tekte zich uit.

"He, he". Zo, nou ga ik eens een frisse ochtendwandeling maken 'ze keek naar buiten." Oh, wat was het mistig. Nou jammer dan. Ik heb uiteindelijk een ochtend vrij.

Gelukkig niet heel de dag in de muffe bakery bakkerij staan. Ze kleedde zich aan. At vlug uit. En liep naar het park. He heerlijk die frisse buitenlucht. Het was erg mistig. Maar dat mak maakte niet veel uit. Ze liep in het park. Het was ~~erg~~ rustig. Maar hoe kan -het ook anders zaterdag ochtend half 8. Ze was vrolijk en liep te fluiten. Opeens hoorde ze voetstappen achter zich. Ze begonnen harder en harder te lopen. Ze vond het een erg geluk. Ze had die avond er voor een vreselijke erge griezel film gezien. En durfde niet om te kijken. De voetstappen gingen harder lopen. Claudia begon te rennen. Harder en harder. De voetstappen achter haar begonnen nu ook te rennen. Eindelijk had Claudia de moed gekregen om achter om te kijken en ZAG

Was het mysterieuze raadsel op.
Maak er een spannend einde aan.

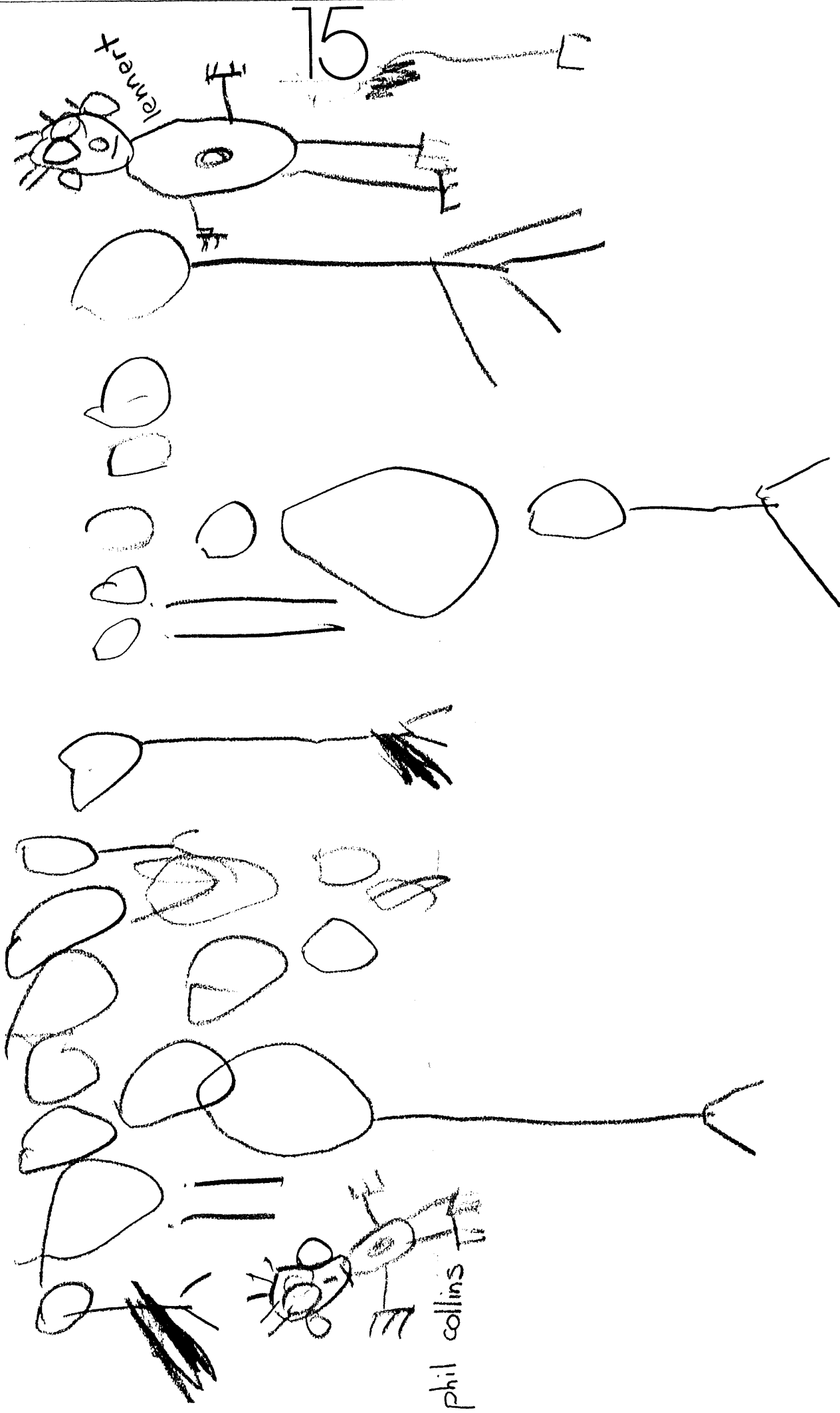
Wij wachten vol spanning.

Yrige groeten
Margriet
Berkman

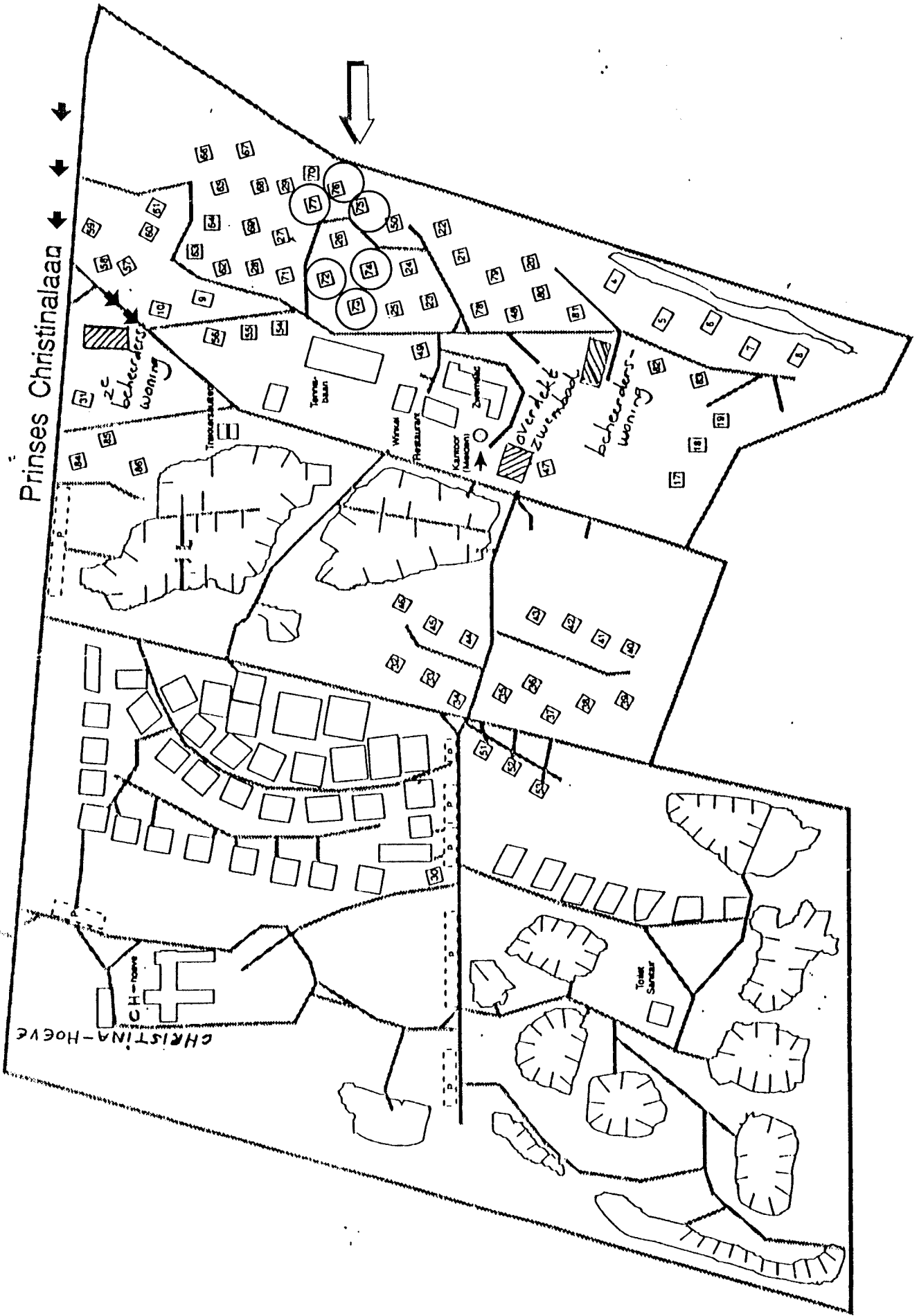
In de trein

Ik zag het zonlicht op een waterplas
en weilanden met hekken in het gras
en aan een vaart; huizen, van achteren,
Daar leek het leven een veel zachtere
stemming te hebben dan het ooit nog heeft,
tenzij men in herinneringen leeft,
Ik zag de bomen met hun groot geduld;
geen boom toch vindt het leven onvervuld
omdat hij staan moet blijven waar hij staat,
terwijl een koe mag lopen tot het draad,
en zeer bereid is, als we 't vergelijken
met beuken of met eeuwenoude eiken,
Jaja, zo filosofisch kan men zijn
in 't monotone ritme van een trein,
en 'k had naar China willen reizen zo,
maar moest er helaas uit in Almelo.

"Phil Collins en Hennert in Concert"

phil collins

IS DIT UW
KLEINE MEID,
MEN. GRIBUS?

Nee, mijn kleine
jongen, de homo.

Nee, mijn kleine
tante Martha,
de dwerg.

Nee, dit is mijn gro-
te. De kleine is maar
negen centimeter.

EEN TWEELING?

Nee, twee vreem-
den die op
elkaar lijken.

Nee, ze verschillen
9 jaar maar de
oudere groeit
langzamer
omdat-ie
rookt.

Nee, hij is enig
kind! Wie is uw
roogspecialist?

ZAT U OP DE NATTE VERF?

Nee, ik stond hier toen ik aangevallen werd door de bank.

Nee, ik zat op een nieuwe uitvinding om kleren te schilderen.

Nee, ik zat op droge verf, die afgaf op mijn natte jas.

IS DE SOEP TE HEET?

Moeilijk te zeggen met een verbrande bek.

Nee, zo neem ik altijd een douche.

Nee, maar dat gloeiend stuk metaal was het wel.

IETS VERLOREN?

Nee, ik graas.

Nee, ik ben Internationaal Knikker Kampioene en ik oefen nu.

Nee, ik ben 's werelds enige parelduikster die aan land werkt.

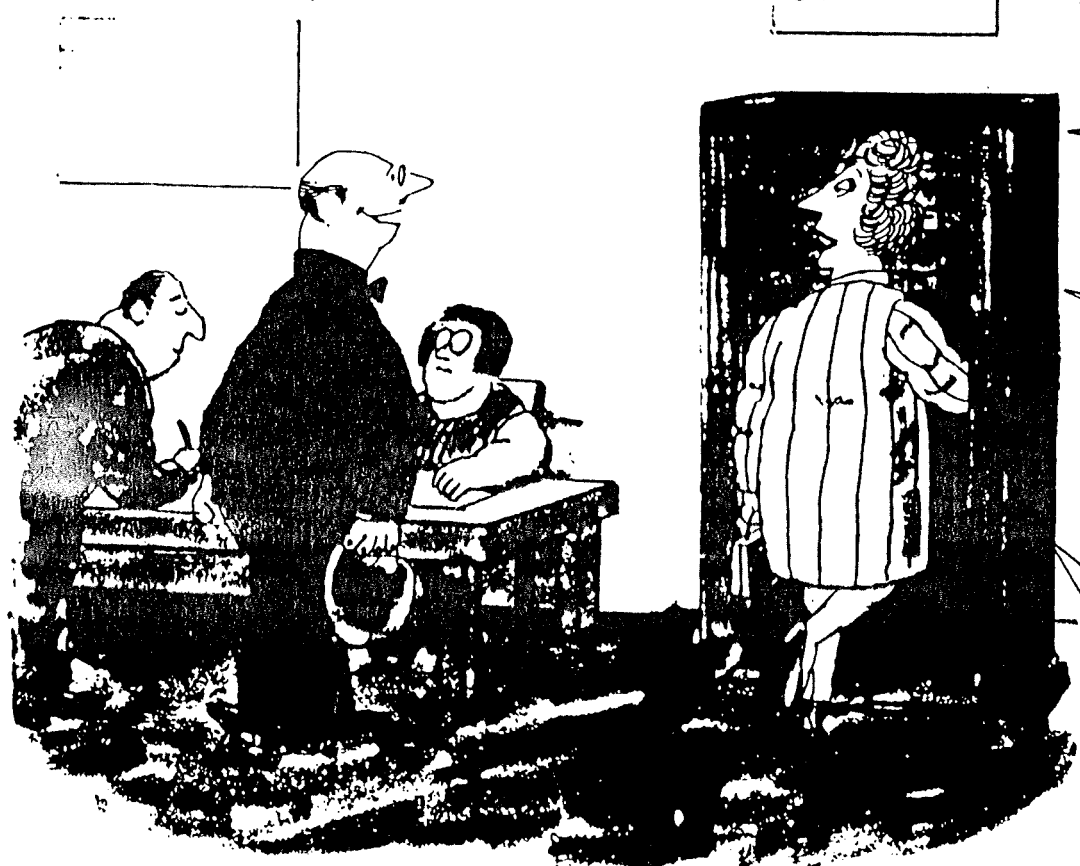
STEMT U OOK?

STEMHOK

Nee, ik ga naar de badkamer.

Nee, ik ga iets makkelijk aantrekken, liefje.

Nee, ik ga even opbellen.

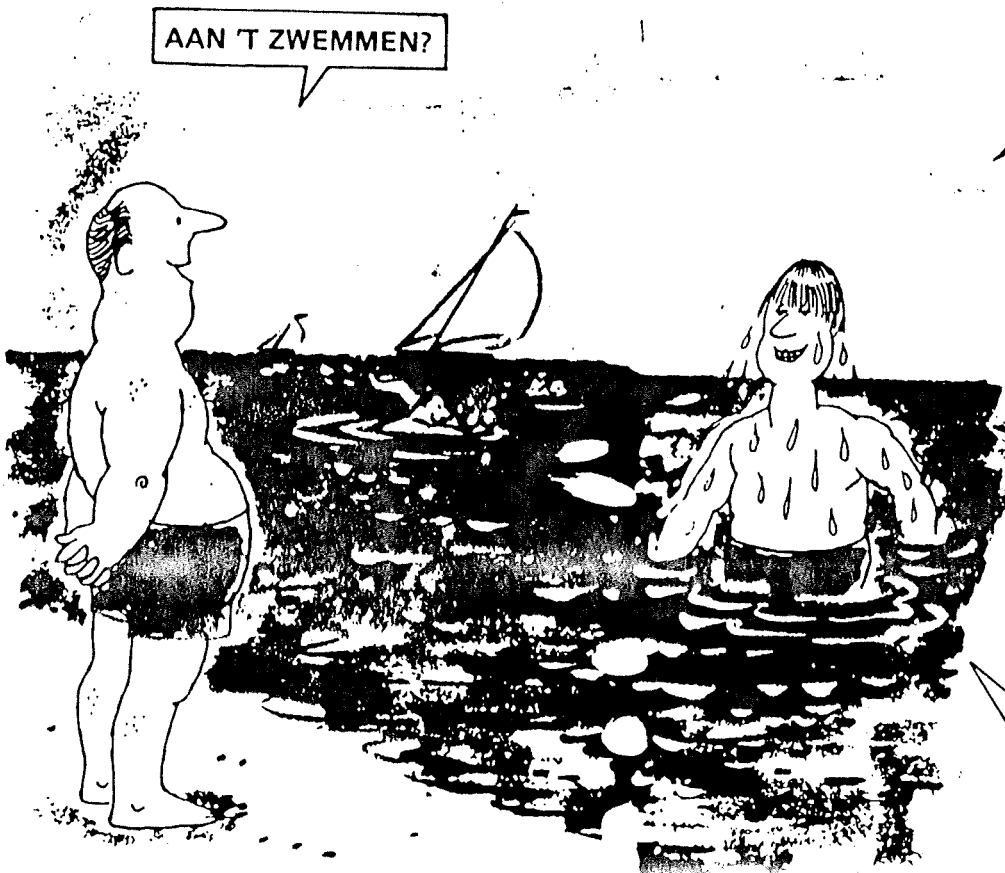

REGENT HET?

Nee, ik kreeg een lift in een tankwagen.

Nee, ik oefen voor fontein.

Nee, ik ben doorweekt van vloeibare zonnescrjijn.

AAN 'T ZWEMMEN?

Nee, ik laat mijn goudvis uit.

Nee, zo was ik mijn broeken.

Nee, ik ben het Kanaal overgelopen.

ZIT JE TE ROKEN, TOM?

Nee, ik bestudeer wolkenformaties hier in de kelder.

Nee, ik oefen voor mijn rol als draak in het schoolstuk.

Nee, ik stuur boodschappen naar een oude, Indiaanse vriend.

DE INVASIE

GOLD VAN OUD

VAKANTIE-INFO

Vakantie-info wordt uitgegeven ter gelegenheid van de familievakantie in Achterhoek

PRAVDA en IZVESTIA GLASNOST en PERESTROIKA

WEEK-REIS ALLEEN LIEF DE NIEUWE OUDTIJDS-REIZERS
REIZEN EN REISREIS
REISREIS EN REISREIS
REISREIS EN REISREIS

Deurdonderes !!

Overdruk uit 'De Anterklas' van 1 juli 1988

HERRIE

De familie die de effectieën twee jaar geleden de metelvaart-overde de streek rondom de streek in de Duitse eifel, reisterde. Het volgers nog niet afgeleid, de vestigde de achter in 1986 in de streek van de streek.

Over de precieze locatie en het tijdstip is vooral nog niets bekend, evenals het aantal personen.

Een speciaal recreatie-creëren is in het le-ven geroepen tenzide de organisatie van de organisatie nauwezet te volgen en te signa-leren. Nadere details zullen zo spoedig worden. Tot zover is onder voorbereid, alleen bekend dat zij zich ergens in de cel-derse Achterhoek zullen gaan verzoeken.

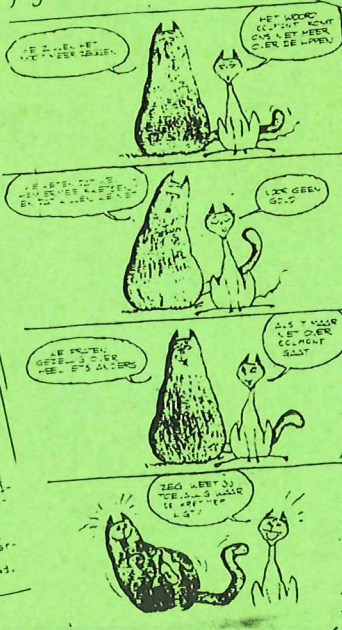
BURMA is de naam in principe ongevaar-lijk, maar toch... Het is gevaarlijk.

Jaargang 3
(1988)
11 Mei

DEURDUNDEREN

DE INVASIE

nr 5
(390) mei
plage 12 exemplaren

Door E. Berkaar
JA - HET IS WEER ZUVER, HIER IS DE LUCHT VAN NANTIE-SANT. DE INVASIE HEDER. HET HEEFT ER TOELIJK HET WAARDE ZITTE WADTEN, DAT U NIET WILDE WEL, WILT EEN INLEIDING DE WAARDE VAN...

Dit jaar is er met de precisie en inzicht een bes uitgekomen. De familieleden metting is de rang weer in uitwendig te park. De sekerd d'ging voor (deur de vakantie) tisch aarbei over.

DEER IS TER DEEL IS TER, KONT DE OPPERDEEL U NIET ER NIET ANDERS REER DE U VEEL LEESELEZER EN VOORPRET TE HER...

DE INVASIE

Jaargang 3
(1988)
11 Mei

De familie die de effectieën twee jaar geleden de metelvaart-overde de streek rondom de streek in de Duitse eifel, reisterde. Het volgers nog niet afgeleid, de vestigde de achter in 1986 in de streek van de streek.

Verder is de krant, voor het eerst in de geschiede met aantal gesponsorede niet en deze met veel niet te ontdekken. Als het bij deze begint voor zijn insprekende verzinzel.

DE INVASIE